

1965-1969

4 Liberale verdeeldheid

Behalve een resolutie over de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie wordt in juni 1965 in Dalfsen opnieuw een stuk over het bevolkingsvraagstuk vastgesteld, dat echter verder gaat dan dat ten tijde van Roethof. Tijdens de Trekpaardenconferentie in Woudschoten in februari had het kamerlid J.M. Stoffels-van Haaften ook over het onderwerp gesproken. Actieve overheidsvoorziening en subsidies moeten wat de JOVD betreft ingezet worden om geboortebepijking in bredere kring aanvaard te krijgen. Naast de resoluties buigt de algemene vergadering zich over een voorstel om het nieuwe hoofdbestuur voortaan in juni te kiezen, zodat het zich in de zomer beter kan voorbereiden op het nieuwe seizoen. Omdat onvoldoende afdelingen in Dalfsen aanwezig zijn ontbreekt een quorum en kan geen besluit genomen worden. Voor wijziging van de statuten geldt een zware procedure. Besluiten daaromtrent moeten genomen worden met een tweederde meerderheid in een vergadering waar tenminste driekwart van het aantal leden is vertegenwoordigd.

Eind augustus vergadert de 'General Assembly' van WFLRY in Bremen. Opnieuw wordt een JOVD-er gekozen in het bestuur. Ger van der Most wordt één van de twee vice-voorzitters.

De nationale opschudding die is ontstaan over het voorgenomen huwelijk van Prinses Beatrix met Claus von Amsberg blijft ook in de JOVD niet onopgemerkt. In een motie laat het congres, op 6 en 7 november in De Gouden Wieken in Scheveningen, weten 'verontrust' te zijn en het optreden van het kabinet te 'veroordeelen'. De vergadering vindt bovendien dat de keuze voor Amsterdam 'getuigt van weinig tact' (1). Anti-monarchistisch is de opstelling van de JOVD niet; het congres is juist verontrust omdat de monarchie in diskrediet lijkt te zijn geraakt. Ook de VN krijgt een reprimande van het congres. Om de strijd in Vietnam te beëindigen moet communistisch China erkend worden. Mocht dat geen effect hebben, dan moet worden doorgevochten. Andere congresbesluiten hebben een meer direct effect. De statutenwijziging die de vorige vergadering niet kon worden behandeld, passeert dit keer wel. Voortaan zal het bestuur in juni benoemd worden en zal het verenigingsjaar lopen van 1 mei tot 30 april. Ook wordt het bestuur met één persoon uitgebreid en krijgt de vereniging een nieuwe voorzitter, Hans Wiegel. Ten overstaan van de 200 aanwezigen wordt vervolgens oud-algemeen secretaris Rob Hofman gehuldigd als lid van verdienste. Op zaterdagavond is er als vanouds het cabaret, dit keer onder leiding van Mieke Hage. Bijzonder is echter dat deze cabaret-voorstelling voor het nageslacht behouden blijft. Vijf liedjes worden uitgebracht op grammofoonplaat, waaronder de meezinger 'Er is dit weekend een congres in Scheveningen' (2).

De discussie rond het Huwelijk is echter nog lang niet ten einde. De eerste aanzet tot een reeks van historisch te noemen ontwikkelingen is een incident rond het Amsterdamse VVD-raadslid Hans Gruijters. Enkele jaren eerder was hij voorzitter van de Amsterdamse JOVD-afdeling, bij de komende gemeenteraadsverkiezingen zal hij als lijsttrekker optreden. Als hij een uitnodiging ontvangt voor het Huwelijk, dat plaatsvindt op 10 maart 1966, besluit hij deze niet te aanvaarden. De partijtop reageert furieus. In het conflict kiest de JOVD de zijde van Gruijters. Wiegel en Gruijters kennen elkaar overigens goed. Beiden wonen in Amsterdam en komen regelmatig bij elkaar over de vloer. In het VVD-partijblad wijst Wiegel op het recht op keuzevrijheid in deze. Kort tevoren had de JOVD de VVD om financiële ondersteuning verzocht. De reactie van Senator H. van Riel laat weinig aan duidelijkheid te wensen over. 'Een buitengewoon onbehoorlijk verhaal. Die subsidie kun je op je buik schrijven', zou hij Wiegel toegevoegd hebben. Wiegel slaat terug als hij op 11 maart het VVD-congres toespreekt. In zijn rede veroordeelt hij de PvdA, die de subsidie aan de wat al te kritische socialistische studentenvereniging Politeia had stopgezet. Hij voegt daaraan toe 'dat zoiets onder liberalen natuurlijk nooit voor zou komen' (3). Na het luide applaus van het VVD-publiek kan Van Riel niet anders dan zijn dreigement intrekken.

Gesprekken met Toxopeus en Van Riel doen Gruijters korte tijd later besluiten de partij te verlaten. Er is natuurlijk meer aan de hand dan een verschil van mening over de trouwreceptie. De VVD heeft moeite met de ontwikkelingen van de jaren zestig. Later zou Gruijters het conflict typeren als 'een tegenstelling tussen de meer standsbewusten en de niet-autoritairen' (4). Of in de woorden van Reinier Heyting: 'Alles wat zo rond 1965 niet leek op het modale AVRO-lid, werd het door het partijkader moeilijk gemaakt.' (5). De politiek dakloze Gruijters neemt contact op met gelijkgezinden; voor een deel zijn het onbekenden die hem steunbetuigingen hebben gestuurd. Het leidt tot een bijeenkomst op Koninginnedag in Krasnapolsky, die algemeen beschouwd wordt als de eerste aanzet tot de oprichting van D'66.

De JOVD houdt zich intussen met minder actuele zaken bezig. Op het voor het eerst over drie dagen verspreide congres in Dalfts (juni) wordt een volledig herziene beginselverklaring vastgesteld. Kamerlid R. Zegering Hadders en erelid H.A. Korthals nemen er de redevoeringen voor hun rekening. De tekst die wordt vastgesteld is aanmerkelijk minder behoudend dan de verklaring uit de begintijd (zie voor de volledige tekst de bijlage achterin dit boek). Niet langer zijn de 'algemeen erkende godsdienstige en ethische grondslagen der Nederlandse volksgemeenschap' uitgangspunt. Gekozen wordt voor een puntsgewijze uitwerking van de vijf beginselen. Nieuw in het rijtje is gelijkwaardigheid. Tijdens het congres treden beide vice-voorzitters, Fred van Bremen en Huib Schouten, af omdat ze functies in de VVD bekleden die krachtens een hoofdbestuursbesluit onverenigbaar met het bestuurslidmaatschap zijn.

De activiteiten van Gruijters en de zijnen blijven echter niet onopgemerkt. Zowel het LDC als het JOVD-Hoofdbestuur doen een beroep op de VVD om in gesprek te treden met de samenzweerders. Verwezen wordt naar de situatie in het interbellum, toen de liberalen verdeeld en dus zwak waren. Bovendien

De VVD-verontrust

IN het laatstverschene nummer van 'Vrijheid en Democratie' schrijft de heer A. W. Aspoel: 'Wat wij wel zullen moeten doen is erkennen dat we er kennelijk nog steeds niet in voldoende mate in geslaagd zijn, onze activiteiten en doelstellingen te doen aansluiten bij hen, wier omhelzen een uitver zoekt in een richting die naar onze stellige overtuiging een onjuiste en arterie is. Als er reden voor bezinning bestaat voor de partijleiding is het op dit punt.'

Een oud-minister Korthals zei het tijdens de laatste algemene vergadering van de JOVD aldus: 'Analyse van de verkiezingen wijst uit dat het niet volledig ontloopte mens geen vertrouwen heeft in het moderne liberalisme... een al lang bestaande onvrede is nu tot uiting gekomen. Nu is beraad nodig, ook bij de liberalen.'

Ook in de JOVD is men over de uitslag van de verkiezingen van 1 juni verontrust. En niet alleen daarover. De berichten omtrent de oprichting van een nieuwe, links-liberale, partij veruilen ons met zorg. Wij zijn voorts met enkele punten van praktisch politiek beleid van de VVD niet gelukkig.

Vandaar dat het hoofdbestuur van de JOVD mij, als zijn voorzitter, gevraagd heeft daarover iets te schrijven. Niet als kritiek, maar ter overdenking. Juist wij jonge liberalen voelen ons nauw betrokken bij alles wat van invloed is op de toekomst van het liberalisme.

ALLER EERST de verkiezingsuitslag, waarvan mr. Toxopeus terecht heeft gezegd dat hij ons geen reden tot tevredenheid geeft. Zolang geen goed kwantitatief onderzoek heeft plaatsgevonden, is een juiste analyse moeilijk te geven. Aanwijzingen zijn er wel. Uit alle lagen van de bevolking, maar vooral uit de groepen der sociaal-zwakken, hebben velen op de Boerenpartij gestemd. Door een algemene onvrede over 'de politiek, het establishment, het kladje van Hoogenhagen, de Haagse heren met hun gladder gezichten die over en onder ons regeren en elkaar voor de tv-show om de oren slaan zonder er iets van te merken'. Ook door een speciale onvrede van kiezers die in de huidige situatie en door het gevoerde beleid in de knel zitten. Zij die bang zijn buiten het productieproces te worden gezet, op het sociaal minimum leven, wier welvaart achter blijft bij die van anderen: de ongeschulde arbeiders in de armste slachtoffers, de kleine boeren en middenstanders, de rentetrekken en de mensen met vooroordeel pensioenen. Mensen die bang zijn voor wat er van hen en hun kinderen moet worden. Zij voelen zich, met al die andere onvrede, de dupe van het huidige regeringsbeleid. Toch kiezen zij niet de VVD. De VVD blijft voor hen de partij van en voor kapitalisten, en — ik kom daar straks op terug — in de praktische politiek van de VVD vinden zij niets wat hieromtrent op verandering wijst. Die in het nauw zittende kiezers hebben op Kootwijk, de underdog — net als zij — om wie iedereen, parlement en pers, lacht, gestemd. Onbegrijpelijk? Wel nee.

Een nieuwe partij

DE verkiezingsuitslag van 1 juni was voor de VVD, de grootste en meest geprojecteerd opgetreden oppositiepartij, ronduit slecht, al zal het misschien nog meevalten zijn. Het chaotische beleid van het kabinet-Ols had grote winst moeten opleveren. Dit is niet gebeurd, en dat is ernstig. Daarbij komen de geruchten over de oprichting van een nieuwe, links-liberale, partij. Ik heb daar in mijn rede bij de opening van het 10, 11, en 12 juni ge-

houden zomercongres van de JOVD mijn verontrusting over uitgesproken.

Voor de Tweede Wereldoorlog waren de liberalen verdeeld, dus zwak. Politieke eenheid van de liberalen, zo heb ik in mijn openingswoord gezegd, is voor hun invloed in ons land van groot belang. Ik heb daarom de leiding van de VVD gevraagd het initiatief te nemen tot een gesprek met de nieuwe groep, en als mijn mening uitgesproken dat een dergelijk gesprek een nuttige inbreng in de praktische politiek van de VVD kan opleveren.

Ik herhaal dat in dit artikel. Een grondige hervorming van het Nederlandse partijstelsel is op komst. De voorzitter van de KVP-jongeren heeft daar zo pas nog op gewezen. In het JOVD-rapport 'Liberaal Profiel' wordt gezegd dat wij zullen moeten streven naar een twee partijen-stelsel, een grote vooruitstrevende tegenover een grote meer behoudende partij (ultra-rechts met extreme randverschijningen). Zo'n partijstelsel kan slechts tot stand komen in en na overleg tussen alle huidige politieke groeperingen in ons land. De JOVD wil daar van harte aan meewerken.

Maar niet vinden wij een afspijting uit het liberale kamp, aangevuld met een aantal socialistische van de 'Parool'. Het zijn woorden nog tijdens de conferentie mocht ontvangen van de president der Federatie van Liberale Studenten Verenigingen in Nederland, stelde deze zich achter mijn woorden.

Kritiek

IK kom nu tot een aantal punten van praktisch beleid van de VVD, waarover bij het hoofdbestuur van de JOVD verontrusting bestaat. Eerst, ten overvloede, dit. Met vele beleidsdaden van de VVD zijn wij het van harte eens. De standpunten van met name mr. Van Riel ten aanzien van de vraagstukken van de ontwikkelingshulp en het appartementsprobleem spreken ons zeer aan. En om twee voorbeelden uit de laatste parlementaire periode te noemen: wij waren het geheel eens met mr. Toxopeus toen deze zich bij het bekende loon- en prijs-debat in de Tweede Kamer keerde de afspraken tussen regering en regeringsfracties. Ook juichen wij het toe dat juist de VVD de Kamer bijeen heeft laten roepen voor een debat over het politieke en justitiële optreden in Amsterdam.

Over een aantal andere zaken zijn wij bezorgd. Ik wil slechts enkele voorbeelden uit de recente tijd noemen. Waarom, zo stelde de onlangs afgetreden vice-voorzitter van de JOVD dr. H. D. Schouten, en ik sluit mij volledig bij hem aan, geen duidelijk afkeurend oordeel van de VVD-Tweede-Kamerfractie over de affaire Dayo en Teisiora de Mattos? Velen, ook in de Kamer, hebben daarvoor hun afkeuring uitgesproken. De VVD liet het pijnlijk afweten. Dat is, mede gezien het odium van de liberalen, te betreuren.

Juist de VVD moet niets nalaten duidelijk aan te tonen dat zij zich, zoals oud-minister Korthals het zei op 12 juni, primair heeft te richten op de have-nots, op de zwakken. Waarom ook heeft de VVD pas tijdens het Amsterdam-debat, bij monde van mr. Toxopeus, zich afkeurend uitgelaten over het inhouden van 2 pct. van de vakantietoelagen van niet- of niet-bona fide (afschuwelijke domme term) georganiseerd? Ook ten tijde van het Amsterdam-debat was de zaak nog nob justice, maar zij speelt al vele weken.

Bezinning nodig

HET 'Algemeen Handelsblad' schreef in een hoofdartikel op 13 juni: 'Toch heeft de heer Korthals geen nieuwe dingen gezegd. In de grond van de zaak heeft hij alleen de oude liberale waar-

heden uiteengezet. Maar deze waarheden waren en worden zo nu en dan op zonnige wijzen onder het stof van de behoudzucht bedolven, dat een duister en schoonmaak nodig is, om te weer aan het licht te brengen. Zoek een schoonmaak was het die de heer Korthals op het congres van de JOVD in praktijk bracht.'

Wij zijn het daarmee geheel eens, maar doen een stap verder. Het komt het hoofdbestuur van de JOVD voor dat er verouderd bestaan tussen 'het stof van de behoudzucht', de geruchten over een nieuwe partij, en de verkiezingsuitslag van 1 juni.

In hetzelfde hoofdartikel schreef het 'Algemeen Handelsblad': 'het recht op ontlooiing van de menselijke persoonlijkheid mag niet het voorrecht zijn van een materieel en sociaal bevoorrechte groep, maar moet voor iedereen gelden, ook voor de have-nots'. Wij geloven dat de VVD daar te weinig voor gestreden heeft en strijdt. De liberale partij is te weinig de stem voor hen die in de klem zitten en de klappen krijgen.

Drs. Korthals was voor de oorlog jarenlang voorzitter van de Bond van Jonge Liberalen, en na de oorlog een zeer vooraanstaande VVD'er. Hij weet uit eigen ervaring hoe gering de invloed van de verdeelde liberalen voor de oorlog was. Ons JOVD'er heeft hij in een briljante rede, die terecht in de pers grote aandacht verkreeg, uiteengezet welke weg de liberalen, ondanks en tegen de zwaarte van de tijd, hebben moeten gaan. Aan ons vergaarden zijn wij het verplicht juist voor de verdrukten te strijden, voor hun rechten op te komen. Alleen als wij aan die verplichting voldoen, zal de VVD terecht bij verkiezingen stemmen winnen. De kiezer is niet zo dom als vele politici denken. Hij kiest die partij waarvan hij verwacht dat ze voor hem strijden wil.

Een laatste citaat uit het hoofdartikel in het 'Algemeen Handelsblad' van 13 juni: 'Gesen de oraties die hem (dr. Korthals) ten doel zijn gevallen, denken de jonge liberalen daar niet zo over. Maar ook aan de oudere liberalen heeft de heer Korthals duidt ons, een grote dienst bewezen.'

Ik ben er zeker van dat ook onder de groep verontrusten, die nu plan zijn een nieuwe partij op te richten, er velen zijn die er niet zo over denken, en die — als de VVD haar politiek in de richting van oud-minister Korthals gewenst omgibt — zich dan ook weer bij de VVD zullen vinden moeten.

Drs. Korthals heeft aan jonge en oudere liberalen, dat is het hoofdbestuur van de JOVD met het 'Algemeen Handelsblad' van mening, een grote dienst bewezen.

Als de VVD op hem een beroep zou doen zich weer voor het liberalisme te willen inzetten, zou dat door ons bijzonder worden toegejuicht. Het hoofdbestuur, de partijraad, en de afdelingen en centrales van de VVD zullen zich de komende maanden moeten bezinnen op de stappen die genomen moeten worden.

Ook het Liberaal Democratisch Centrum is aan zichzelf verplicht daaraan een bijdrage te leveren.

In het algemeen zou het beraad waarop ik doel op zo breed mogelijke basis moeten staan. Er zouden daarbij ook moeten worden betrokken mensen die iets bij te dragen hebben, van wie bekend is dat zij liberaal denken, zolang dat zij zich in de liberale partij hebben geïnteresseerd.

Aan samenwerking tussen de verachtende liberale groeperingen in ons land bestaat juist nu grote behoefte. De samenwerking tussen de liberale studenten en de JOVD is de afgelopen maanden goed op gang gekomen. Ook over de contacten tussen VVD en JOVD zijn wij verheugd.

Positieve en constructieve kritiek wil het hoofdbestuur van de JOVD steeds leveren. Wij zijn dat aan de toekomst van het liberalisme verplicht. Dit artikel heeft daarbij, hopen wij, een bijdrage geleverd.

Namens het hoofdbestuur van de JOVD,

H. WIEGEL,
landelijk voorzitter JOVD.

Liberaal studenten eens met JOVD

Het dagelijkse bestuur van de Federatie van Liberale Studentenverenigingen in Nederland verklaart zich volledig aan te sluiten bij de mening van de JOVD, zoals op deze pagina uiteengezet door haar voorzitter H. Wiegel. Namens het dagelijkse bestuur, F. ZEVENBERGEN, pres.

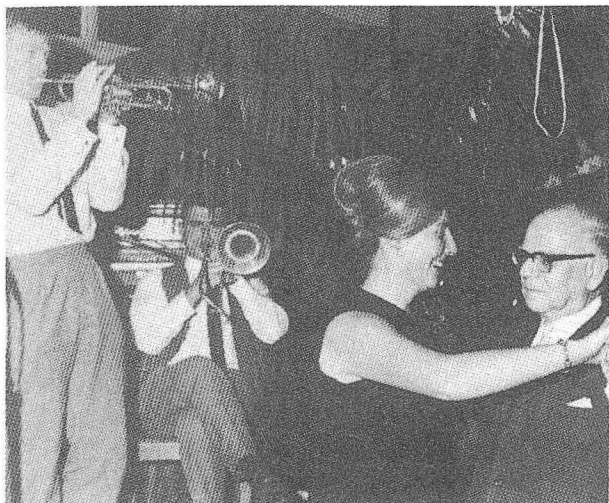
roept Wiegel op 24 juni de VVD op zich 'te richten op de have-nots, de zwakken.' (6) Door een socialer beleid uit te stippelen zouden de verontrusten zich weer bij de VVD thuis kunnen voelen. In een brief laat Wiegel zijn medebestuurders enige tijd later weten dat Gruijters geen heil ziet in een gesprek en dat de nieuwe partij in augustus opgericht zal worden. Wiegel laat zijn oproep aan de VVD vergezeld gaan van een weldoordacht voorstel. Hij stelt voor een Liberaal Beraad te starten, waarin naast VVD en JOVD het LDC en de LSVN zitting zouden moeten hebben. Op 9 juli 1966 neemt het JOVD-bestuur hierover een besluit en schaart zich achter het voorstel van Wiegel. Gegeven de precaire situatie kan het VVD-Hoofdbestuur niet anders dan op de uitnodiging ingaan. Achter de schermen krijgt de JOVD bovendien steun van A. Fortanier-de Wit en – uiteraard – van H.A. Korthals. Op 15 juli komen Wiegel en Toxopeus in een langdurig telefoongesprek overeen met de beoogde partners van het Beraad op 2 augustus een eerste keer om de tafel te gaan zitten (7). Ofschoon de bedoeling van het beraad zou zijn de eenheid in de liberale beweging te herstellen, is het daarvoor al te laat. D'66 wordt spoedig geboren. Zo heeft ook de uit JOVD, VVD en LDC afkomstige Erwin Nypels zich inmiddels bij de groep aangesloten, terwijl zijn naam in juni nog op de groslijst van de VVD voor de kamerverkiezingen voorkwam. In perscentrum Nieuwspoort presenteert het Initiatiefcomité D'66 op 15 september zijn Appèl. Onder de 37 ondertekenaars van dat pamflet bevinden zich zes (oud-)JOVD-leden, naast Gruijters en Nypels zijn het de heren Heyting, Jongedijk, Koenen en Straatsma. Door een speling van het lot komt het Liberaal Beraad juist op die dag voor het eerst bijeen. Hans Wiegel, die in het najaar als JOVD-voorzitter wordt afgelost door Gerard van der Meer, wordt secretaris van het beraad. Ruim een week later zoekt (en vindt) de JOVD publiciteit met een persconferentie waar de in juni besproken beginselverklaring in haar definitieve vorm wordt gepresenteerd.

Op 14 oktober is de nieuwe politieke partij een feit. Het LDC raakt hierdoor in korte tijd de helft van de leden kwijt. Niettemin blijft het Liberaal Beraad nog enige tijd bestaan en ook in een aantal gemeenten krijgt het initiatief navolging. Zo leidt de onrust in de liberale familie tot de eerste stappen op weg naar formalisering van de banden tussen VVD en JOVD. De hernieuwde verdeeldheid onder de liberalen dwingt de JOVD na te denken over haar plaatsbepaling ten opzichte van VVD en D'66. Het zal nog enkele jaren duren voordat de discussie daarover (voorlopig) afgerond wordt.

Ruim twee weken na de oprichting van D'66 komt in De Harmonie in Leeuwarden het JOVD-congres bijeen. De resoluties over Europese integratie en het bevolkingsvraagstuk worden

Hans Wiegel overhandigt de voorzittershamer aan Gerard van der Meer. (Leeuwarden, 29 oktober 1966)

Erelid H.A. Korthals, rechts op de foto, woont op 29 oktober 1966 in Leeuwarden ook het congres-feest bij.

vastgesteld en op zaterdagmiddag spreekt mevrouw A. Fortanier-de Wit. Scheidend voorzitter Wiegel heeft echter meer aandacht voor de actuele politiek en laat weten ongelukkig te zijn met de nieuwe partij. Bovendien neemt hij afstand van de staatkundige voorstellen uit de Resolutie Demostaat, die de Democraten zo hadden geïnspireerd. Niet het geschreven, maar juist het ongeschreven staatsrecht zou opgefrist moeten worden. Zo zouden partijen al voor de verkiezingen duidelijk moeten maken met wie ze willen regeren. Zijn opvolger Gerard van der Meer is het niet met hem eens en kondigt al tijdens het congres aan de nieuwe partij open tegemoet te treden. Kort na het congres schrijft hij zijn mede-bestuurs-

leden dat hij de rede van Wiegel te negatief vond, met name omdat veel JOVD-leden 'sympathie koesteren voor de nieuwe club' (8).

Al op 19 november komt de algemene vergadering opnieuw bijeen. In het Zeister Jagershuis stelt de JOVD met het oog op de komende verkiezingen een eigen politiek program vast. 'Stemverheffing', zoals het programma is genaamd, heeft een progressief-liberale en onafhankelijke signatuur. Sommige congresgangers proberen weliswaar het hoofdbestuursoorstel van tafel te krijgen en op onderdelen is de definitieve tekst gematigder, maar uiteindelijk stemt een ruime meerderheid voor 'Stemverheffing'. Daarmee heeft de JOVD voor het eerst een stuk dat, ondanks de beperkte omvang, gezien zou kunnen worden als een eigen politiek program. En dat uitgerkend op het moment dat twee min of meer liberale partijen aan de verkiezingen deelnemen. Het Vrije Volk geeft de elf stellingen van 'Stemverheffing' het etiket 'Elf over roze' mee. De hoofdredacteur van het VVD-partijorgaan 'Vrijheid en Democratie', A.W. Abspoel, kan het niet laten de JOVD er streng op te wijzen dat een onafhankelijke opstelling niet gewenst is, vooral niet in verkiezingstijd. Vervolgens herinnert Abspoel de jongelieden fijntjes aan hun financiële ondersteuning. Het hoofdbestuur van de VVD distantieert zich weliswaar van de uitspraken van Abspoel, maar een gevoel van onbehagen blijft. Het is immers niet het eerste dreigement van VVD-zijde. In het Liberaal Beraad is de JOVD inmiddels in de positie beland dat ze aan de VVD heeft moeten beloven geen contacten met D'66 te onderhouden zolang het Beraad bijeen komt.

Jaren later vraagt Gerard van der Meer zich in een artikel tegen deze achtergrond af of de JOVD ooit echt onafhankelijk is geweest (9). De oud-landelijk voorzitter van de JOVD (1966-1967) constateert dat politiek gezien een onafhankelijke positie van de JOVD onmogelijk werd gemaakt, doordat het hoofdbestuur van de VVD gesprekken met D'66 wist te

blokkeren. Financiële afhankelijkheid, lange tijd een heet hangijzer, hoefde trouwens geen beletsel te vormen bij de totstandkoming van een politiek oordeel, aldus Van der Meer. Anderzijds ziet hij geen fundamentele verschillen in opvattingen tussen VVD en JOVD, maar alleen nuance-verschillen, die voortkomen uit een verschil in uitwerking van dezelfde principes.

Op het punt van de financiële afhankelijkheid is ook 1967 een belangrijk jaar. De NPJCR ontvangt een rijkssubsidie voor activiteiten op het gebied van het politiek jongerenwerk. Met dit oogmerk was de raad, voorheen PJCR, in 1965 al omgevormd tot de Stichting NPJCR, met volledige rechtspersoonlijkheid. Een belangrijke activiteit blijft de organisatie van het Nationaal Jongerenparlement. Indirect profiteren de aangesloten organisaties van de subsidie. Met deze voet tussen de subsidie-deur is de basis gelegd voor rechtstreekse subsidiëring van politieke jongerenorganisaties. Het NPJCR-bestuur start dan ook vrij snel met een lobby om dat te bewerkstelligen. De NPJCR is echter ook op andere terreinen actief. Naast de eigen projecten gericht op jongeren is de raad onder meer ook betrokken bij de door S.W. Couwenberg geïnitieerde oprichting van het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming (NCDB). Oud JOVD-bestuurder Maarten Lekkerkerker heeft namens de NPJCR enige tijd zitting in het NCDB-bestuur (10).

De Tweede Kamerverkiezingen vinden plaats op 15 februari. D'66 haalt zeven zetels, waarmee Erwin Nypels in de kamer komt. Niettemin doet ook de VVD het niet slecht; er wordt zelfs een zetel winst geboekt. Ruim twee weken later congresseert het LDC in het Kurhaus. Fred van Bremen, vorig jaar teruggetreden uit het JOVD-bestuur, volgt daar Nordlohne op als voorzitter. De positie van het LDC is door het succes van D'66 uiteraard niet verbeterd. Veel voormalige LDC-leden zijn lid van of hebben gestemd op D'66. Eenzelfde situatie doet zich in de JOVD voor, maar dan onder de huidige leden. Een van hen is Rob Marcuse, hoofdredacteur van de Driemaster. Tijdens het JOVD-congres op 11 februari hangt hem een motie van wantrouwen boven het hoofd, omdat zijn blad te zeer naar D'66 neigt. Hij belooft beterschap en mag blijven.

Ook voor afdelingen wordt de positionering ten opzichte van VVD en D'66 een probleem. In plaatselijke contactraden en in het jongerenparlement worden de jongerenorganisaties als verlengstuk van politieke partijen beschouwd. Verschillende afdelingen stellen daarom voor om op dergelijke bijeenkomsten de JOVD-delegaties op te splitsen in groepen VVD- en D'66-sympathisanten. Dit leidt tot een HB-oproep in april 1967 aan de afdelingen om steeds als 'JOVD' te blijven opereren. In enkele gevallen dreigt zelfs een scheuring. In het district Centrum gaan stemmen op om de JOVD te verlaten en aansluiting bij de VVD te zoeken. De in hoofdbestuurskringen minder populaire Johan Meyer geeft leiding aan de revolutie. Er ontstaat ruzie, hier en daar treden wat bestuurders af en alles blijft bij het oude (11). Ondanks alle tumult is de flirt met D'66 niet meer dan stille aanbidding. De jonge partij toont ondanks herhaalde liefdesblijken geen enkele belangstelling voor contacten met de JOVD. Gerard van der Meer beklaagt zich hierover bij Erwin Nypels, die weliswaar voorstander van contacten is, maar uitlegt dat de partij het 'erg

„JOVD-STEMVERHEFFING PAST BIJ D'66”

V: Hierma, Jij was een van de initiatiefnemers van Democraten '66. Waarom?

A: Omdat ik grote behoefte had aan een partij met een program en een structuur waar ik mij wél volledig achter zou kunnen stellen. Mijn bezwaren tegen de VVD gelden niet zozeer het beginselprogramma, want dat is ruim genoeg om er bijna alle kanten mee op te kunnen. Nee, het zijn juist enkele punten van praktische politiek en vooral het optreden en de mentaliteit van mensen als Van Riel, Toxopeus en Geertsema, die mij zo volkomen van de VVD afgehoeden hebben. De houding van Toxopeus in de kwestie-Gruylers was tenslotte de druppel die voor mij de emmer deed overlopen. Met een man als Korthals aan het VVD-roer was het anders gelopen!

V: Is het niet beter om binnen de bestaande partijen naar vernieuwing te streven, in plaats van een nieuwe partij op te richten?

A: Ik heb je dan alleen maar te wijzen op de geschiedenis van het Liberaal Democratisch Centrum. Onder Roethof leek het eindelijk

te komen tot een bundeling van progressieve krachten in de VVD. Ook onder Nordlohne leek het in het begin nog wel goed te gaan, lees zijn brochure „Nieuwe Wegen” er maar eens op na. Maar daarna heeft het LDC zich in een dodelijke omarming laten sluiten door de VVD-top en is het geworden tot een debatclub, waar niet veel meer uitkomt.

En afgezien daarvan, om binnen een partij te opereren, moet je je er thuis kunnen voelen. En als ik Toxopeus glashard in een politieke tv-uitzending hoor beweren, dat het aan ieder al genoeg bekend is dat de VVD zich steeds heeft ingezet voor de laagstbetaalden, word ik beestig kriegel. En weet ik, dat ik niet met deze man zal kunnen samen werken in één partij. Een eerste verelste in de politiek is eerlijkheid, ook al zou het electoraal niet voordelig zijn.

V: En dan is er nog het argument van de splinterpartij.

A: Ja, dat gepraat van „sluit de rijen” en „liberale eenheid” wil hier en daar nog wel eens indruk maken. Maar er kan niet van je verlangd

worden, dat je met een auto meedrijdt die een heel andere richting uitgaat. Bovendien, een partij die in een minimum van tijd 800 leden telt, terwijl zich dagelijks meer leden melden, is natuurlijk niet zo maar een splinterpartij. D'66 is een serieuze bedreiging voor de bestaande partijen en zo wordt het ook begrepen. Ik ben er van overtuigd dat de Democraten '66 over ruim 4 jaar meer kamertels zullen hebben dan bijvoorbeeld de VVD. Iedere partij moet nu eenmaal klein beginnen en tijd hebben om te groeien.

V: Hoe vind je de houding van de JOVD?

A: De uitspraak van Gerard van der Meer op het jaarcongres in Leeuwarden, dat de JOVD zich tegenover D'66 precies zo zal opstellen als tegenover de VVD, deed heel prettig aan. Maar daar heeft onze voorzitter in de praktijk nog niet veel van laten blijken. Tijdens het televisie-vraaggesprek tussen politieke jongeren-voorzitters en Van Mierlo en Gruijters van D'66 op 27 december liet Gerard van der Meer zich het gemakkelijkst voor het karretje spannen van de beslist niet neutrale Ferry Hoogendijk en zette zich duidelijk het sterkst af tegen D'66. Ik vind het anders wel opmerkelijk, dat de Stemverheffing van de JOVD zonder meer past in het D'66-program.

V: Op het congres van D'66 ging het zeer democratisch toe: alle leden, die het congres bezochten, konden zonder meer meestemmen. Maar zal dit over bijvoorbeeld 4 jaar nog zo zijn geregeld?

A: Ik geloof dat dit zo moet blijven, al zal dit niet gemakkelijk zijn als de partij sterk zal groeien. Op deze manier hebben de leden een maximale invloed op het program en op de samenstelling van de kandidatenlijst. Zodra er alleen gewerkt wordt met afdelingsafvaardigden is die invloed veel geringer, en wordt een zekere starheid in de hand gewerkt. Op het JOVD-congres in Dalen heb ik een afgevaardigde gezien, die bij iedere stemming eerst op haar briefje keek wat ze moest stemmen, ook al waren er nog zulke vurige pleidooien gehouden. Misschien is een mengvorm van beide systemen het beste.

V: Wat zie je als zeer belangrijke programmapunten van D'66?

A: In de eerste plaats ons standpunt inzake de rijksstudietoelagen. Wij stellen dat de financiële positie van de ouders geen rol mag spelen bij het beleid en dat ledere aankomende student, die aan de verelste vooropleidingslessen voldoet, gedurende circa twee jaar

een uitkering moet krijgen. Daarna wordt pas gekeken naar resultaten en maatschappelijke behoefte. Dan de democratisering van het bedrijfsleven. Wij staan een personeelsraad voor met meer bevoegdheden en mogelijkheden dan de nu bekende ondernemingsraad. Wij willen natuurlijk niet, dat, bij wijze van spreken, de portier op de stoel van de directie gaat zitten. Maar in de meeste bedrijven is de gang van zaken volkomen ondemocratisch. Verbetering is hard nodig, al moet je er natuurlijk altijd op letten niet te hard door te draven.

Ook een belangrijk punt zijn de vrijheidsrechten, die een zeer uitgebreid onderdeel vormen van ons program. Wij willen dat een meningsuiting, in welke vorm dan ook, vrij moet zijn van voorafgaande toestemming van de overheid. Als er één punt is dat de liberaal moet aanspreken dan is het dit wel.

V: Hoe sta je tegenover het punt van erkenning van de DDR?

A: Over dit punt, dat ook in de Stemverheffing van de JOVD is te vinden, bestaat een heetle begripverwarring. Kijk eens hier, de DDR is er, en geen zinnig mens zal de grenzen van die DDR willen veranderen. Haar niet erkennen is in wezen gewoon verstopportje spelen. Bovendien betekent erkennen natuurlijk niet dat je het régime goedkeurt. De Nederlandse regering is toch ook geen voorstander van de politiek van Spanje, Portugal of Zuid-Afrika?

V: Welke regeringscombinatie zie je als de meest ideale?

A: Voor de komende 4 jaar in ieder geval één zonder KVP.

V: Wat zie je als de belangrijkste taak van D'66 in de Kamer, ook als het een kleine fractie zou zijn?

A: Wij zullen moeten proberen te komen tot een ombuiging van de politieke mentaliteit en de anderen dwingen tot een eerlijke en duidelijke politieke stellingname. Onze invloed zal, hoe klein de fractie ook is, onevenredig groot zijn. Dat is zij trouwens nu al: de meeste punten, die wij naar voren hebben gebracht zijn onderwerp van discussie in veel partijen. Grote indruk vooral maakt het feit dat wij zo'n aantrekkingskracht uitoefenen op de jongeren. Wij zijn een jonge partij: de eerste 6 zijn gemiddeld nog geen 35 jaar oud! Een jeugdige kandidatuur als die van Hans Wiegels, die in de VVD zo'n opzien heeft gebaard, zou bij ons helemaal niet zo opvallen. Ik ben er trouwens van overtuigd dat zijn kandidatuur rechtstreeks een gevolg is van het optreden van D'66.

R. M. MARCUSE

HBU HBU

Zij zijn goed op de hoogte...

van alle mogelijkheden voor een sportieve en onbezorgde vakantie. Onbezorgd, omdat zij bij onze Reisafdeling de benodigde reisavonden aankochten, een reisbagaage- en ongevallenverzekering sloten en voor het veilig opbergen van hun waardepapieren en kostbaarheden gebruik maakten van onze safe.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

druk heeft' (12). In feite was het natuurlijk naïef te veronderstellen dat D'66 warm zou lopen voor gesprekken of zelfs samenwerking met de JOVD. Voorzover de partij belangstelling had voor samenwerking met bestaande politieke groeperingen, werd voornamelijk naar links gekeken. Bovendien had D'66 meer belangstelling voor de 'echte politiek'.

In confessionele hoek komt het partijlandschap ook in beweging. Binnen de christelijke partijen groeit de bezorgdheid over de slinkende aanhang. Bij de verkiezingen zijn de drie partijen 7 van hun 76 zetels kwijt geraakt, waarmee het drietal definitief onder de meerderheidsgrens zakt. Op 3 april kondigen de jongerenorganisaties van CHU, ARP en KVP aan nauwer te gaan samenwerken. De JOVD haalt veel publiciteit door zich tegenstander van die samenwerking te tonen, omdat in haar ogen partijvorming op confessionele grondslag achterhaald is, zoals ooit al uitgesproken in de resolutie religie & politiek.

Op de algemene vergadering van oktober 1967 in het Amersfoortse Evert Kupersoord leidt de verhouding JOVD-D'66 tot een rel van betekenis. Johan Meyer dient namens de afdeling Utrecht een motie tegen de redactie van de Driemaster in, die in zijn ogen nog altijd te positief over D'66 schrijft. De motie wordt aanvaard met 41 stemmen voor en 31 tegen. Het hoofdbestuur voert de motie niet uit, maar de redactie neemt vervolgens zelf het onvermijdelijke besluit terug te treden. Vrij Nederland-verslaggever M. van Amerongen is een van de toeschouwers en trekt in zijn verslag de conclusie dat de JOVD niet langer onafhankelijk is en feitelijk omgevormd is tot de JO'VVD' (13). Toch krijgt de JOVD op dit congres opnieuw een D'66-sympathisant als voorzitter; Henk Bosma volgt Gerard van der Meer op. Bosma wil een scheiding in de VVD tussen conservatieven en liberalen bewerkstelligen. Hij pleit dan ook voor een concentratie van D'66, PPR, een groot deel van de PvdA en een deel van de VVD.

Henk Bosma

In februari 1968 is het weer tijd voor een aantal reorganisatievoorstellen. Besloten wordt het systeem van contributieheffing te wijzigen. Hoewel als voorheen contante betaling mogelijk blijft, worden afdelingspenningmeesters verplicht deze bedragen af te dragen aan de landelijk penningmeester, die vervolgens regelmatig afdrachten terugstort. Belangrijker is echter dat voor bepaling van het aantal stemmen van de afdelingen op het congres niet langer alle leden meetellen, maar alleen uitgegaan zal worden van die leden die hun contributie betaald hebben. De maatregel is uiteraard bedoeld om de betalingsdiscipline te verbeteren. De achilleshiel van de administratie blijft echter de grote rol die de afdelingen daarin spelen. Voor een belangrijk deel

van de gegevens en contributiegelden blijft het hoofdbestuur afhankelijk van de welwillendheid van de afdelingsbesturen.

Het junicongres in Dalfsen biedt vrijdag een debat tussen C. Egas (PvdA) en A. Geurtsen (VVD), een eerste bespreking van het JOVD-Minimumprogramma en de vaststelling van de resolutie consumenten. Verder constateert het congres met ongenoegen dat het Liberaal Beraad nog altijd geen concrete resultaten heeft opgeleverd en spoort het hoofdbestuur aan 'al het mogelijke te doen' om wèl iets te bereiken. Het (tweede) rapport van het Liberaal Beraad laat echter tot het voorjaar van 1969 op zich wachten. Tot die tijd neemt de kritiek op het hoofdbestuur en met name voorzitter Henk Bosma alleen maar toe. In de Driemaster wordt hij zelfs beschuldigd van 'subversieve acties'.

Twee maanden later, op 13 augustus, is er droefenis van geheel andere aard. Erevoorzitter P.J. Oud overlijdt. Te zijner nagedachtenis citeert Henk Bosma nog één keer de zo lovende woorden die Oud ooit over de JOVD sprak. 'In het liberale uurwerk is de VVD de regulator, zonder welke het uurwerk onregelmatig zou lopen, maar de JOVD is de veer, zonder welke het uurwerk helemaal niet zou lopen.' (14) Of de deelnemers aan het Liberaal Beraad dezelfde hoogachting voor de JOVD hebben mag betwijfeld worden.

Zoals altijd gaat het politieke leven echter verder en start het nieuwe JOVD-seizoen, met een kaderdag over het zogenaamde Minimumprogramma in aanwezigheid van H.J.L. Vonhoff (VVD) en B. Schwarz (D'66). De laatste ziet, hoe kan het ook anders, sterke overeenkomsten tussen de standpunten van JOVD en D'66 en spreekt zich uit voor nauwere betrekkingen. Het blijft bij woorden.

De discussie over het Minimumprogramma wordt voortgezet – maar nog niet afgerond – tijdens de algemene vergadering die in november in Nijmegen plaatsvindt. Ook is daar een eerste discussie over de resolutie met de eigentijdse naam 'sex en politiek', de discussie over het bevolkingsvraagstuk in een nieuw jasje. Politiek schouwspel is er in de persoon van H.V. van Someren-Downer, die spreekt over de jongeren van de jaren zestig, de ongeschiktheid van TV als politiek communicatiemiddel en de onverenigbaarheid van VVD, PvdA en D'66.

Het is in deze periode dat D'66-stemmer Elco Brinkman enige tijd lid van de JOVD afdeling Amsterdam is. Tussen het najaar van 1968 en eind 1969 is hij onder meer actief betrokken bij het afdelingsblad en is hij commissievoorzitter. In maart 1969 verschijnt zijn naam bovendien op de lijst van 20 JOVD-afgevaardigden naar het Nationaal Jongerenparlement. De naam is later doorgestreept. Bij zijn vertrek uit de JOVD beklaagt hij zich over de te weinig serieuze politieke discussie (15).

Ook is 1968 het jaar waarin naast de wereldwijde WFLRY een Europese federatie van liberale jongerenorganisaties wordt opgericht onder de naam EFLRY. In tegenstelling tot de in de jaren vijftig opgerichte en nog altijd bestaande JEL, beperkt EFLRY zich niet tot de EEG-landen. Scandinavische organisaties spelen in EFLRY een belangrijke rol, soms tot ongenoegen van de JOVD. Omdat de lidorganisaties van WFLRY en EFLRY voor een groot deel dezelfde zijn, worden veel activiteiten gecombineerd.

Jongeren Organisatie

Vrijheid en Democratie

15 augustus 1969

Bestuur JOVDA ,
Joke Nieubuurts ,
Van Baerlestraat 120 heel hoog ,
Amsterdam.-

Beste Joke , hogelijk gewaardeerd Bestuur ,

Mijn onderbewustzijn heeft enige tijd geleden jullie een besluitenlijst van de JOLI - redactievergadering toegezegd. Mijn bewustzijn daarentegen zag Arthur E., jullie vriendje, ijverig het besprokene puntig en correct noteren op een schier blanco velletje op grond waarvan eerdergenoemd bewustzijn zich beperkte tot het noteren van enige cijfers die ik jullie penningenman deed toekomen.

Een geheugensteuntje voor Arthur : ogt. zou nieuwe redactieleden althans kandidaten aanschrijven (zie copieën bij jullie president dan wel t.z.t. bij mij) , adverteerders zoeken en begroting toesturen en drukkerijen opbellen i.v.m. kft. Daarnaast zouden enige anderen nog wat administratief werk verrichten onder het toe- en alziend oog van de PTT die mij , zoals bekend , op zulk een beestachtige wijze van mijn balkon en uit ook mijn zonsleurde om zegeltjes te komen plakken aan het andere eind van de wereld.

Dat was het zo ongeveer. Het grootste gedeelte van het werk is verricht doch heeft een nog niet zo positief resultaat opgeleverd. De 19e is er een redactievergadering bij Hans Frielinck om een en ander te bespreken.

Ook wat betreft de Oude Herberg zal ik dinsdag overleg plegen met mijn kornuiten. Eigener beweging trachtte ik eerder deze week deze Herberg te strikken voor een advertentie maar ik kon geen telefoonnummer vinden. Tien minuten later belt ene Arthur E. , jullie en mijn vriendje , mij op met o.m. de mededeling dat jullie contact hadden gehad met ene Pronk. Zeer plezierig maar spijtig is het wel dat ik daarover niet tijdig was ingelicht. Gelukkig was mijn telefoonboek onvolledig. Voor het overige gaf die Arthur E. geen reden tot bezorgdheid.

Wel zorg baren de problemen rond de kften en de samenstelling van de nieuwe redactie. Tot op heden reageerde slechts T. Schalke (positief). Kunnen Roel L. en ik de 19e samen de NVSH-advertentie met een loupe bezien ?

De tweede september hopen wij opvolgers gevonden te hebben. Eind deze maand komt de nieuwe JOLI uit. Wil snel gegevens opsturen.

Dag allen !

~~Elco Brinkman~~ , Amstelveen.

PS. Joke, mijn gelukwensen
alsnog met je verjaardag
en mijn verontschuldigin-
gen voor de afwezigheid. Die plakkende dispuutsgenoten over dispuutshuizen
en het kantoorwerk op de vroege morgen toch ! Neem je het me niet kwalijk?

Het lustrumjaar 1969 start met een congres in kasteel Bouvigne in Breda, waar de resolutie sex & politiek en het Minimumprogramma worden vastgesteld en de voorbespreking van een resolutie over grondpolitiek plaatsvindt. Meer aandacht zal dit jaar echter uitgaan naar de relatie met de VVD. De JOVD dreigt tussen wal en schip te raken. Nog altijd wordt vanuit de VVD met argusogen gekeken naar dat met D'66 sympathiserende clubje, terwijl van echte contacten met die partij geen sprake is. Een dramatische daling van het ledental tekent zich af. Op 17 mei 1969 bespreekt de verenigingsraad in Amersfoort met 11 aanwezigen een notitie van voorzitter Bosma over de 'plaatsbepaling van de JOVD'. Zijn inzet is erkenning van de banden met de VVD en het aanvaarden van subsidies. Kritisch is onder meer de traditioneel linkse afdeling Amsterdam, die zich tegenstander toont van alle pogingen de banden tussen VVD en JOVD te versterken.

Op de zogenaamde zomerkonferentie, het junicongres dat als altijd in de Vechtstroom in Dalfsen gehouden wordt, wordt een volgende stap gezet. Het hoofdbestuur wordt gemachtigd met de VVD te gaan onderhandelen over nauwere banden. Op vrijdagavond is er een debat tussen Jac. Huyser (Christelijk-Historische Jongeren Organisatie – CHJO) en Relus ter Beek, voormalig voorzitter van de Federatie van Jongeren Groepen in de PvdA (FJG). De zaterdag en zondag worden voor een groot deel besteed aan de vaststelling van de resolutie over grondpolitiek en de voorbespreking van resoluties over hoger onderwijs en mens & samenleving.

Eind 1969 treedt de lang verwachte, en voor het overleven van de JOVD noodzakelijke kentering op in de verstandhouding tussen JOVD en VVD. Op 31 oktober van dat jaar wordt in Vrijheid en Democratie melding gemaakt van het voornemen van de besturen van VVD en JOVD om te komen tot nauwere samenwerking. Het initiatief is uitgegaan van het hoofdbestuur van de JOVD, na machtiging daartoe door de algemene vergadering. 'Het hoofdbestuur van de JOVD is tot de overtuiging gekomen dat de huidige positie van de JOVD niet meer voldoet. Jongeren hebben in het algemeen wel belangstelling voor de politiek maar tegenwoordig wensen zij dat die belangstelling ook kan worden omgezet in een zekere invloed. Hiervoor is het nodig dat er relaties bestaan met een politieke partij. Gezien de samenstelling van het ledenbestand van de JOVD is de VVD de aangewezen partij. Het is genoegzaam bekend dat de JOVD nogal eens van mening verschilt met de VVD. Deze meningsverschillen echter hebben niet als oorzaak een verschillend principieel uitgangspunt, maar een verschillende uitwerking daarvan op sommige punten.' In praktijk zou de samenwerking moeten betekenen dat de voorzitter en secretaris van de JOVD, alsmede hun plaatsvervangers, lid moeten zijn van de VVD. De VVD op haar beurt zou de JOVD-top dan formeel toelaten tot de partijraad en partijcommissies. Hoe mooi het toeval soms kan zijn, illustreert een gebeurtenis in het Haagse. Terwijl JOVD en VVD toenadering zoeken, komt oud-voorzitter Roethof door het vertrek van een kamerlid in oktober in de Tweede Kamerfractie van de PvdA. Het speelt overigens geen rol in de discussie.

Kort daarop, op 8 en 9 november, komt het JOVD-congres in Emmen bijeen. Het gezamenlijke VVD-JOVD-voorstel blijkt niet op een meerderheid

te kunnen rekenen. Omdat tijdens de vergadering ook het 20-jarig bestaan wordt gevierd, treden vier oud-voorzitters (waaronder kamerlid Wiegel) in een forum op. Een congresganger vraagt het viertal een reactie op de HB-voorstellen. Vrijwel zonder reserves pleiten ze tegen het voorstel. Een anti-VVD-sfeer groeit en er wordt met portefeuilles gezwaaid. Niettemin overleeft het bestuur het congres en wordt een formulering gevonden die voor een meerderheid van het congres en het hoofdbestuur aanvaardbaar is. 'De JOVD is en blijft een onafhankelijke liberale jongerenorganisatie, die zich vooral richt op de VVD, zonder dat dit contacten met andere politieke en maatschappelijke organisaties uitsluit.' (16) Er hangt een Hollandse compromissengueur in de Emmer vergaderzaal. Niet onbelangrijk is zonder twijfel ook het aantreden van een nieuwe voorzitter. Scheidend voorzitter Henk Bosma was openlijk D'66-sympathisant. Aantredend voorzitter Dick Dees meldt al voor de vergadering dat hij de verhouding met de VVD wil verdiepen. Jan Kees Wiebenga treedt tijdens het congres aan als vice-voorzitter politiek.

Met de congresuitspraak in Emmen is de JOVD teruggekeerd in de moederschoot. Vanaf dit moment geldt dat de JOVD onafhankelijk is, in het bijzonder van de VVD. Ook binnen de VVD loopt de richtingenstrijd op zijn laatste benen. De nieuwe partijvoorzitter, H.V. van Someren-Downer, verzet zich met succes tegen de interne oppositie, in het bijzonder tegen het LDC. Dit rebellenclubje voert weliswaar nog overleg met vernieuwers binnen de KVP en met leden van D'66, maar het is niet meer wat het geweest is. Een poging om het LDC op te heffen mislukt, omdat de benodigde gekwalificeerde meerderheid niet wordt gehaald. Formeel zal het LDC ook later overigens nooit opgeheven worden. Met een gerust hart maakt de VVD zich op voor de verkiezingen van 1971. Voor de JOVD zijn de betere tijden nog niet aangebroken. Het ledental blijft onverminderd dalen.